

A külföldjárás nemcsak a tudományos ismeretszerzést célozta, hanem a világlátás, a tapasztalatszerzés tág lehetőségeit is kínálta. A tanárok és diákok így megismerkedtek a számukra idegen és megcsodált világ gazdasági, művelődési vívmányaival is. Egy biztos tehát: *Az egyetemjárás gyakorlata, a korabeli külföldi egyetemek végzettjeinek jelenléte a magyar társadalom életében biztosította az európai tudomány és műveltség eredményeinek elterjedését és befogadását.* (V. ö.: Tonk, 168–170)

## IRODALOM

- BÖLCSKEI Gusztáv (1988): A kezdetektől a váradi iskola beolvadásáig (1660). In: A Debreceni Református Kollégium Története (1988). Szerk. Barcza József. A Magyarországi Református Egyház Zsinati Irodájának Sajtóosztálya, Budapest, 9–43.
- SZABÓ Miklós–SZÖGI László (1988): Erdélyi peregrinusok. Erdélyi diákok európai egyetemeken 1701–1849. Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 9–41.
- TONK Sándor (1979): Erdélyiek egyetemjárása a középkorban. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 5–397.

---

---

---

DR. DOMONKOS JÁNOS  
ny. iskolaigazgató  
Budapest

## Karácsony a világ más tájain

A meghitt hangulat mindenütt az ünnephez tartozik.

Minden országnak megvannak a maga szokásai. Van, ahol hozzánk hasonlóan ünneplik a karácsonyt, másutt viszont ilyenkor inkább pikniket tartanak a tengerparton.

### *Csehország*

A csehországi Hradec Kralovétől 14 kilométerre lévő Trebechovic prod Orebem a világhírű betleheméről nevezetes. A hagyomány szerint az 1860-as években Probost József elhatározta, hogy a világ legnagyobb betlehemét készíti el. Megvalósításához sikerült megnyernie az ügyes fafaragó Kapucián Józsefet. A figurák mozgatását és megelevenítését is sikerült megoldaniuk. A figurákat hársfából, a szerkezetet bükkfából faragták. Ötven figura élethűen szemlélteti az emberi mozdulatokat, további száz fahevederen mozog. A több mint 2000 faragott tárgyat tartalmazó betlehem bibliai jeleneteket bemutató alakjai mellett ott szerepelnek a korabeli cseh falucskának a lakói. A betlehem központjában a bibliából ismert jászoljelenet pompázik. Az ábrázolt ott lakó emberek annyira élethűek, hogy számos korabeli trebechovicei polgár ismert magára a betlehem figuráiban. A trebechovicei betlehem műemlék épületben látogatható nem csak karácsonykor, hanem egész évben.

### *Ausztria*

A karácsony Jézus Krisztus születésének emlékünnepe. A karácsonyesti faállítás hagyományos ajándékozási alkalom Ausztriában is. Aki teheti, családjá körében tölti a szeretet ün-

napét. A fenyőfával és betlehemi jászollal díszített katolikus templomokban december 24. éjjelén hagyományosan éjféλι misét tartanak. Itt is, ott is felhangzik a Stille Nacht (Csendes éj...) ismert dallama, melyet milliók énekelnek szinte minden nyelven. 1818-as esztendő szent estéjén hangzott fel először, az Osztrák Alpok ősi falvában a Szent Nikoláról elnevezett kis templomban, amely a Salzach mentén található, mely autóval félóránnyira van Salzburgtól, Mozart szülővárosától. A karácsonyi dal szerzői József Mohr (1792–1848) segédlelkész szövegíróként és Franz Xaver Gruber (1787–1863) kántortanító komponistaként.

Ausztria egykori havas karácsonya, és a Stille Nacht, a megbékélés angyali üzenete ma is a szívekben visszhangzik. A miénkben is.

### **Erdély**

Karácsonykor ünneplőbe öltözik a lélek Csíksomlyón. Ha december közepén a Csíki havasok és a Hargita táján már havazni kezd, fehér karácsonyunk lesz – mondogatják elégedetten a székelyek. Havazik, hát hóban, fehér tájban indulhat neki az ember a hegynek. Megkeresi a nem túl nagy, kiszemelt fenyőt, amely behavazva egy érintésre megremeg, és lehullajtja magáról puha bundáját. Hófehér gallérral, behavazott kucsmával, járatlan csapáson lehet most bándukolni az erdőben. Szarvasok és medvék, farkasok és őzek vágta ösvények vezetnek. Csíksomlyó kegyhely téli fénye messze világít a decemberi sötét éjszakában. Karácsony szombatján ünneplőbe öltözik a lélek. Békesség költözik az otthonokba. Meggyújtják a gyertyákat. „Mennyből az angyal / Lejött hozzátok, pásztorok ...” magyar népének áhitatát követi a karácsonyfa alá helyezett ajándékok megkeresése.

A pásztor-énekek közül Csíksomlyón is felcsendül a legrégebb eredetű magyar karácsonyi ének, a „Csordapásztorok...” – a pásztorok imádásának egyszerű, nemes hangú megjelenítése. A Mária-versszak az erdélyi néphagyományból származik: „...Elindulának és el is jutának, a Szűz Máriának jó napot mondanak...”

Éjféλι mise után megtisztult lélekkel indul vissza a tömeg otthonaikba. A fiatalok egymásba kapaszkodnak, csúszkálnak a havas, jeges úton. Vidám magyar szó, kacaj tölti meg az utcákat. Hazatérve – régi szokás szerint – terített asztalhoz ülnek. Töltött káposzta párologó illata kelti az étvágyat. Vége az ádventi böjtnak. Megeszik – miként a helyi tájszólás ejti, – a Mária radimáját. A magasodó hegyoldalakon friss hópelyhek szállnak. Őrzik az emberek örömét.

### **Belgium**

A belga karácsony sokban hasonlít a mi Mikulás-ünnepünkhöz. A gyerekek december 6-án kapják az ajándékot, amit a Mikulás hoz nekik. A tűzhely közelében elhelyezett zokniba pedig apró meglepetések kerülnek. A karácsony reggeli különlegessége az édes kenyér. Az ünnepi menü aperitíffal indul, majd a tenger gyümölcseivel folytatódik. A főétel a töltött pulyka.

### **Dél-Afrika**

Náluk nyáron van karácsony, amikor is a kiadós ebéd után a családok felkerekednek, hogy meglátogassák barátait. A vendégségben általában finomságokkal ajándékozzák meg egymást, díszesen becsomagolva.

### **Franciaország**

Az egész országban már december elején kivilágítják az utcákat, és az út menti fákat is égőkkel díszítik. A városok főterén karácsonyfát állítanak. Az éjféλι mise után eszik csak meg

az ünnepi vacsorát, általában libamáját, szarvasgombát, gesztenyés libát vagy pulykát fogyasztanak. A desszert fehér vagy fekete puding és hagyományos francia fatörzs.

### *Izland*

A karácsonyt náluk Jol-nak nevezik és január 6-ig, a három királyok napjáig tart. Az elnevezés a Jolasveinar-nak hívott manócskáktól ered, akik a legenda szerint állandóan borsot törtek az emberek orra alá, egészen addig, míg meg nem jelent a Télapó. Azóta a manócskák ajándékokat készítenek a gyerekeknek, és az ablakba rakott cipőikbe teszik azokat. Ha valamelyik gyerek rossz volt, akkor csak krumplit talált a csizmájában.

### *Ausztrália*

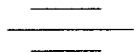
Az ausztrálok a nyár közepén ünneplik a karácsonyt. Ők is állítanak karácsonyfát, bár általában műanyagból készültet. Ünnepi vacsora helyett sokszor inkább családi pikniket rendeznek a tengerparton.

### *Izrael*

A hanuka a zsidóság nyolc napos ünnepe, örömnépe mert a zsidó szabadságharcosok, a makkabeusok, 165-ben szabadították fel hazájukat. A győztesek újra birtokba vették a jeruzsálemi templomot. Hogy ismét vallási célokra használhassák, újból fel kellett azt avatni, mert korábban a pogányok tartották ott szertartásaikat. Erre utal a hanuka szó, ami felavatást jelent.

Az ünnep egyik legfontosabb kelléke az úgynevezett hanuka-gyertyatartó, amelynek 8+1 ága van. Minden naplementekor eggyel több gyertyát gyújtanak meg nyolc napon keresztül, de mindig ég mellettük egy őrláng is – erről gyújtják meg a többi.

A hanuka ideje alatt a zsidók nem böjtölnek, bőséges lakomával, baráti körben ünnepelnek. A gyerekek részére pedig az ünnep első napja az ajándékozás ideje. Ők ekkor kapják meg szeretteiktől a meglepetéseket.



DR. FENYVESI ISTVÁN  
ny. egyetemi docens  
SZTE Bölcsészettudományi Kar  
Szeged

## Nemzedékek igényes nevelője, a francia akadémiai pálma lovagja, Nagyajtósi István emléktáblájának avatására (1908–1989)

Több mint másfél évtizede nincs már közöttünk. Ám a nyolc évnyi szellemi-lelki kapcsolat elegendő volt, hogy másik ötvenöt alatt se hunyjon ki a belénk oltott láng. Köztünk van,